

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ХАРКІВСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.Н.КАРАЗІНА

ФАКУЛЬТЕТ ПСИХОЛОГІЇ

Кафедра загальної психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

На тему: «Зв'язок мотивації та спрямованості особистості у

молодих людей»

Студента 4 курсу групи ЗПС-41
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
освітньо-професійної програми «Психологія»
за спеціальністю 053 - ПСИХОЛОГІЯ
Глущенко В.Д.

Керівник: Кандидат психологічних наук,
доцент кафедри загальної психології, Зуєв І.О

Чотирьохрівнева шкала оцінювання _____
Кількість балів _____

Члени комісії	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та
ініціали)		
	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та
ініціали)		
	_____	_____
	(підпис)	(прізвище та
ініціали)		

м. Харків - 2025 рік

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ ТА СПРЯМОВАНOSTІ ОСОБИСТОСТІ	6
1.1. Поняття мотивації у психологічній науці. Спрямованість особистості.	6
1.2. Взаємозв'язок мотивації та спрямованості особистості. Залежність мотивації від особистісних якостей.	11
1.3. Роль внутрішньої та зовнішньої мотивації у розвитку особистості. Механізми регуляції поведінки через мотиваційні чинники.	15
1.4. Вплив освітнього та професійного середовища на спрямованість особистості	19
Висновки до розділу 1	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕМПІРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ	23
2.1. Характеристика методів дослідження	24
2.2. Характеристика вибірки та організації дослідження	24
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МОТИВАЦІЇ ТА СПРЯМОВАНOSTІ ОСОБИСТОСТІ У МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ	28
3.1. Організація та методи дослідження	28
3.2. Опис вибірки та проведення дослідження	29
3.3. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів	29
Висновки до розділу 3	32
ВИСНОВКИ	34
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36

ВСТУП

Сучасне суспільство зазнає постійних змін, з'являються нові вимоги до особистості. Молоді люди вимушені приймати важливі рішення, що в подальшому суттєво впливають на їх майбутнє: вибір професії, побудова власної кар'єри, самореалізація тощо. У цьому процесі одну з ключових ролей відіграє мотивація тієї чи іншої особистості, яка визначає, наскільки старанно і як багато готова людина докласти зусиль для досягнення своєї мети. Одночасно з цим спрямованість особистості формує життєві орієнтири, визначаючи пріоритети та цінності кожної окремо взятої людини.

Вивчення зв'язку між мотивацією та спрямованістю особистості є вкрай важливим не тільки з наукової точки зору, а ще й з практичної. Розуміння механізмів зв'язку може допомогти молодим людям більш якісно усвідомити власні потреби та правильно побудувати свій кар'єрний шлях, знайти внутрішні ресурси для досягнення успіху.

Актуальність теми обумовлена тим, що в сучасному світі мотиваційна криза серед молоді стає все більш і більш помітною. Багато людей відчують абсолютну невизначеність щодо свого майбутнього, нестачу внутрішніх стимулів до розвитку та навчання новому або мають труднощі у визначенні власних цілей та життєвих завдань. З часом це може призводити до професійної нереалізованості, повної втрати інтересу до пізнання, навчання, роботи, або ж до особистісних криз.

Метою дослідження є аналіз взаємозв'язку між мотивацією та спрямованістю особистості у молодих людей.

Відповідно до мети роботи поставлені наступні завдання:

1. Провести аналіз наукової літератури з питань мотивації та спрямованості особистості
2. Визначити методи та вибірку дослідження
3. Провести емпіричне дослідження взаємозв'язку між мотивацією та спрямованістю особистості у молодих людей

Об'єктом дослідження є мотивація та спрямованість особистості у молодих людей

Предметом дослідження є взаємозв'язок між цими двома явищами та фактори, що його визначають.

Гіпотеза дослідження:

Існує статистично значущий взаємозв'язок між типом мотивації (внутрішньою або зовнішньою) та спрямованістю особистості молодих людей: зокрема, внутрішня мотивація позитивно корелює зі спрямованістю на самореалізацію, професійне зростання та особистісний розвиток, тоді як зовнішня мотивація частіше пов'язана з орієнтацією на матеріальні цілі, статус та соціальне схвалення.

Методи дослідження включають в себе аналіз наукової літератури, анкетування, психологічне тестування та статистичну обробку отриманих даних

Методи дослідження:

1. Аналіз наукової літератури – вивчення сучасних підходів до мотивації та спрямованості особистості у молоді. Використані праці українських і зарубіжних авторів із психології мотивації та особистісного розвитку.
2. Анкетування – створене у Google Forms опитування містило питання щодо рівня мотивації, життєвих і професійних цілей респондентів, їхніх пріоритетів і впливу соціального середовища на їхню спрямованість.
3. Психологічне тестування – застосовані такі методики:

Тест мотивації до досягнень (Г. Хекхаузен) – дозволяє оцінити рівень прагнення до успіху та схильність до уникнення невдач.

Тест мотиваційних установок (В. Милман) – визначає домінуючі установки особистості у сфері діяльності, спілкування та самореалізації.

4. Статистична обробка даних – використані методи описової статистики (середні значення, стандартне відхилення, відсоткові співвідношення), а також кореляційний аналіз для виявлення взаємозв'язків між мотивацією та спрямованістю особистості.

Респонденти:

- У дослідженні взяли участь 150 молодих людей віком від 18 до 25 років.
- Гендерний розподіл: 76 чоловіків та 74 жінок.
- До вибірки увійшли студенти різних факультетів та молоді спеціалісти, які вже працюють.

- Вибірка дозволяє аналізувати вікові, гендерні та соціальні особливості мотивації та спрямованості особистості.

Структура роботи. Зміст, вступ, 3 розділи, один з яких – емпіричне дослідження, висновки, список використаних джерел

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИВЧЕННЯ МОТИВАЦІЇ ТА СПРЯМОВАНOSTІ ОСОБИСТОСТІ

1.1 Поняття мотивації у психологічній науці. Спрямованість особистості.

Мотивація є однією з ключових категорій психологічної науки, що визначає рушійні сили поведінки людини, її активність, спрямованість і стійкість у досягненні цілей. Це поняття охоплює широкий спектр явищ, пов'язаних із внутрішніми та зовнішніми факторами, які спонукають індивіда до певних дій (4, 56 с). Незважаючи на багатогранність цього феномену, мотивацію зазвичай розглядають як процес, що пояснює, чому людина діє певним чином і як вона обирає між альтернативними можливостями (3, 112 с).

Визначення мотивації та її основні характеристики

У різних психологічних школах мотивація визначається по-різному. Так, у класичному визначенні мотивація – це система внутрішніх і зовнішніх спонукань, які зумовлюють поведінкову активність суб'єкта та її спрямованість на досягнення певної мети (5, 78 с).

Основними характеристиками мотивації є:

Активізуюча функція – мотивація приводить у дію психічні та фізіологічні механізми, змушуючи людину діяти.

Спрямованість – мотивація визначає, у якому напрямку рухатиметься діяльність індивіда.

Інтенсивність – сила мотивації може бути різною і впливати на рівень наполегливості у досягненні мети (6, 89 с).

Стійкість – мотиваційна структура особистості може змінюватися залежно від ситуації, але має певну сталість у довготривалому вимірі.

Оскільки мотивація впливає на всі аспекти життя людини – від навчальної та професійної діяльності до міжособистісних відносин – її дослідження є особливо важливим для розуміння поведінкових патернів та особистісного розвитку (7, 143 с).

Основні теоретичні підходи до вивчення мотивації

Мотивація як психологічне явище досліджувалася в межах різних наукових шкіл, кожна з яких розглядала її з власної точки зору.

Психоаналітичний підхід (Зигмунд Фрейд, Карл Юнг, Альфред Адлер)

Основна увага приділяється несвідомим мотивам та інстинктивним потягам, які визначають поведінку людини (5, 94 с).

Фрейд вважав, що мотивація походить із внутрішніх конфліктів між «Воно» (несвідомими потягами), «Я» (его) та «Над-Я» (соціальними нормами та моральними принципами) (6, 102 с).

Адлер наголошував на важливості почуття меншовартості та прагнення до компенсації як основних мотиваційних факторів.

Біхевіористичний підхід (Джон Вотсон, Б. Ф. Скіннер)

Згідно з цим підходом, мотивація є результатом зовнішніх стимулів та підкріплення (3, 78 с).

Поведінка визначається асоціативним навчанням та винагородою за певні дії. Скіннер розглядав мотивацію як наслідок підкріплення: позитивне підкріплення (нагороди) посилює бажану поведінку, а негативне (покарання) пригнічує небажану (7, 119 с).

Гуманістичний підхід (Абрахам Маслоу, Карл Роджерс)

Основний акцент робиться на внутрішніх прагненнях людини до самореалізації та розвитку (4, 65 с).

Маслоу запропонував ієрархію потреб, де мотивація визначається рівнем задоволення базових (фізіологічних) потреб і переходом до вищих (самореалізація) (8, 88 с).

Роджерс підкреслював роль особистісного зростання та самоприйняття у мотивації.

Когнітивний підхід (Джон Аткинсон, Альберт Бандура)

Мотивація визначається очікуваннями людини щодо успіху та її уявленнями про власні здібності (1, 112 с).

Бандура розробив концепцію самоефективності, яка пояснює, що мотивація залежить від віри людини у власні можливості (9, 134 с).

Самодетермінаційна теорія (Едвард Десі, Річард Раян)

Розділяє мотивацію на внутрішню (інтерес, задоволення від діяльності) та зовнішню (винагороди, соціальний тиск).

Підкреслює важливість автономії, компетентності та соціальної включеності для підтримання високого рівня мотивації.

Види мотивації

У психології прийнято виокремлювати кілька основних видів мотивації:

Внутрішня мотивація – викликана інтересом до самої діяльності. Людина діє, тому що їй це цікаво, приємно або вона отримує задоволення від процесу (10, 72 с). Наприклад, художник малює не для грошей, а через любов до мистецтва.

Зовнішня мотивація – обумовлена зовнішніми факторами (гроші, визнання, схвалення). Наприклад, студент вчиться, щоб отримати диплом, а не через інтерес до знань (12, 68 с).

Позитивна мотивація – спонукає до дії через очікування нагороди (підвищення зарплати, похвала, кар'єрний ріст).

Негативна мотивація – базується на страху перед покаранням або негативними наслідками (звільнення, осуд, штраф) (8, 94 с).

Соціальна мотивація – пов'язана з бажанням відповідати очікуванням інших, бути частиною групи або отримати схвалення суспільства.

Професійна мотивація – спрямована на досягнення кар'єрного росту, професійного вдосконалення та самореалізації.

Мотивація є багатогранним психологічним явищем, що впливає на всі аспекти людської діяльності. Вона визначає рівень активності, спрямованість та наполегливість у досягненні цілей. Вивчення мотиваційних механізмів дозволяє не лише краще розуміти поведінку людини, а й формувати стратегії її ефективного розвитку. Саме тому питання мотивації відіграє ключову роль у психологічних дослідженнях, особливо у контексті особистісного розвитку молоді.

Спрямованість особистості: структура, компоненти, види

Спрямованість особистості — це важлива психологічна характеристика, яка визначає, у якому напрямку людина орієнтується в житті, на що вона спрямовує свої зусилля і чому віддає перевагу в різних ситуаціях (7, 81 с). Це поняття не лише відображає систему цінностей і переконань, але й є однією з основних рушійних сил, що впливає на поведінку людини. У психології спрямованість розглядається як сукупність різноманітних мотивів, які організовують діяльність особистості, а також як відображення того, що для людини є важливим і значущим у житті (1, 135 с).

Структура спрямованості особистості

Структура спрямованості особистості не є статичною, вона змінюється в залежності від життєвого досвіду, соціального середовища та внутрішнього розвитку людини. В цілому можна виділити кілька ключових компонентів, які взаємодіють між собою, формуючи певну спрямованість.

Ціннісно-смилова складова — це те, що для людини є важливим у житті, на що вона орієнтується. Це можуть бути різноманітні життєві цілі, як-от кар'єрне зростання, сімейні цінності, наукові досягнення або духовний

розвиток. У цій складовій спрямованості відображається те, що людина вважає необхідним для свого щастя та самореалізації.

Мотиваційна складова — це потреби і бажання, що визначають поведінку людини. Мотивація є не тільки тим, що штовхає до дії, але й тим, що визначає, чому саме ця діяльність є для людини цінною (2, 67 с). Мотивація може бути як внутрішньою (самореалізація, розвиток), так і зовнішньою (нагороди, визнання) (5, 89 с).

Емоційно-ціннісна складова — емоції й переживання, які супроводжують досягнення цілей. Вони надають діяльності особистісного значення і дозволяють людині відчувати себе задоволеною чи незадоволеною. Такі емоційні переживання допомагають людині оцінювати, наскільки її життя йде за обраним напрямом (9, 102 с).

Інтелектуально-особистісна складова — це система переконань, установок та переконань, що формують світогляд людини. Це також відображає способи прийняття рішень, які людина розвиває в процесі життя, у тому числі в професійній діяльності.

Компоненти спрямованості особистості

Спрямованість особистості — це результат інтеграції низки психічних процесів, які можуть бути розглянуті як складові цієї характеристики.

Мотиваційний компонент — це, мабуть, найважливіший аспект спрямованості. Від мотивації залежить, що людина робить, чому вона діє саме так. У мотиваційному компоненті відображаються такі фактори, як потреби, інтереси, бажання і прагнення. Саме мотивація визначає, наскільки сильною буде потреба в досягненні певних цілей, наскільки важливими для людини є певні життєві орієнтири (2, 67 с).

Інтелектуальний компонент — включає в себе здатність людини до осмислення своїх дій, планування майбутнього, стратегічного мислення. Людина повинна розуміти, чому вона обирає ту чи іншу мету, а також як досягти її найбільш ефективним шляхом (5, 89 с).

Емоційний компонент — це емоційне забарвлення, яке супроводжує поведінку. Коли людина налаштована на досягнення мети, її емоції можуть бути позитивними, вона відчуває захоплення, інтерес і задоволення від процесу. Однак цей компонент може включати й негативні емоції, якщо мета здається недосяжною або надмірно важкою для досягнення (9, 102 с).

Вольовий компонент — це здатність людини долати труднощі, проявляти терпіння і наполегливість. Воля є важливою складовою частиною спрямованості, адже інколи необхідно зберігати стійкість, навіть коли

ситуація виглядає неприязно чи невизначено. Вольова складова відповідає за подолання перешкод і перехід від наміру до реальних дій.

Ціннісно-смысловий компонент — цей компонент стосується того, як людина оцінює важливість своїх цілей у контексті своїх внутрішніх переконань і життєвих цінностей. Це основа того, чому одна мета є важливою, а інша — ні. Ціннісно-смысловий компонент формує наше розуміння того, що в житті є дійсно важливим (6, 34 с).

Види спрямованості особистості

Існує кілька видів спрямованості, які можна розглядати в контексті особистісного розвитку, залежно від того, на які саме аспекти життя людина орієнтується.

Моральна спрямованість — це орієнтація людини на моральні принципи, етичні норми і суспільні цінності. Люди з такою спрямованістю часто керуються в своїй діяльності почуттям справедливості, доброти та співчуття. Вони прагнуть бути корисними суспільству та допомагати іншим, і це часто стає для них основним стимулом до дії (8, 56 с).

Соціальна спрямованість — такі люди орієнтуються на підтримку і розвиток соціальних зв'язків. Вони часто зосереджуються на створенні і підтримці відносин з іншими людьми, на допомозі родині, друзям або колективу. Їхня діяльність, як правило, зосереджена на побудові гармонійних соціальних відносин (2, 78 с).

Інтелектуальна спрямованість — це тип спрямованості, при якому особистість орієнтується на пізнання, самоосвіту і розвиток своїх інтелектуальних здібностей. Люди з такою спрямованістю прагнуть до досягнення нових знань, розв'язування складних проблем і розвитку критичного мислення (6, 34 с).

Практична спрямованість — цей вид спрямованості характерний для людей, які орієнтовані на досягнення конкретних, практичних результатів. Це можуть бути професійні досягнення, успіх у бізнесі чи інші матеріальні цілі, що дають відчуття реалізації в реальному світі (9, 102 с).

Емоційна спрямованість — люди, орієнтовані на емоції, часто шукають внутрішній комфорт і гармонію. Вони прагнуть до того, щоб їхнє життя було наповнене позитивними емоціями, вони намагаються уникати стресу і негативних переживань (8, 56 с).

Естетична спрямованість — це люди, для яких важливе відчуття краси і гармонії у світі. Вони можуть бути художниками, дизайнерами або людьми,

які в пошуках прекрасного часто звертаються до мистецтва, природи або будь-яких інших джерел естетичного задоволення.

1.2. Взаємозв'язок мотивації та спрямованості особистості. Залежність мотивації від особистісних якостей.

Мотивація і спрямованість особистості є тісно пов'язаними, хоча і не ідентичними поняттями. Обидва ці процеси стосуються внутрішніх чинників, що впливають на поведінку та вибір людини. Водночас мотивація можна вважати тим, що штовхає людину до дії, а спрямованість — тим, в якому напрямку ця дія відбувається. Взаємозв'язок між мотивацією і спрямованістю особистості є настільки глибоким, що вивчення їх окремо може призвести до неповного розуміння того, як насправді функціонує особистість (1, 132 с).

Визначення мотивації та спрямованості як окремих складових
Мотивація — це внутрішній процес, який ініціює, спрямовує і підтримує поведінку. Це те, що спонукає людину діяти, досягати певних цілей або задовольняти свої потреби. Мотивація може бути як внутрішньою (пов'язана з самореалізацією, задоволенням інтелектуальних чи емоційних потреб), так і зовнішньою (пов'язана з досягненням матеріальних благ або соціального визнання) (1, 120 с).

Спрямованість особистості — це система цінностей, переконань, інтересів і життєвих орієнтирів, яка формує напрямок поведінки людини.
Спрямованість визначає, на що саме людина спрямовує свої сили і ресурси в процесі діяльності, а також на чому вона зосереджується у своєму житті. Якщо мотивація є рушійною силою, то спрямованість надає їй конкретний напрямок (2, 67 с).

Мотивація як рушійна сила спрямованості
Мотивація безпосередньо формує спрямованість особистості, оскільки саме вона визначає, чому людина обирає той чи інший шлях у житті. Коли людина має потребу в чомусь (фізичному чи психологічному), мотивація підштовхує її до дії. Задоволення цих потреб і бажань визначає те, в якому напрямку вона рухатиметься (3, 89 с).

Наприклад, якщо особа відчуває сильну потребу в самореалізації, вона буде мотивована досягати високих професійних результатів або розвиватися в певній сфері. Така внутрішня мотивація визначить її спрямованість на досягнення кар'єрних цілей, вивчення нових знань або пошук можливостей для творчої самореалізації. Водночас якщо основною потребою є стабільність і матеріальний комфорт, то мотивація зосереджуватиметься на здобутті

професійного статусу і матеріальних благ, що теж впливатиме на спрямованість цієї особистості.

Взаємодія мотивації і спрямованості у процесі вибору цілей

Мотивація визначає, чому людина обирає певні цілі, а спрямованість вказує на те, яким чином ці цілі можуть бути досягнуті, а також на те, наскільки людина вірить у їхню важливість. У цьому контексті спрямованість можна розглядати як фільтр, через який проходять всі мотиваційні імпульси. Наприклад, людина, чия спрямованість орієнтована на кар'єрне зростання, буде мотивована досягненням професійних цілей і прагненням до вдосконалення своїх навичок. Водночас людина з іншою спрямованістю, наприклад, орієнтована на емоційне благополуччя чи духовний розвиток, буде намагатися знайти мотивацію для досягнення внутрішньої гармонії чи пошуку глибших сенсів у житті (1, 145 с).

Якщо людина не має чіткої спрямованості або її цінності суперечать її мотивації, вона може відчувати внутрішній конфлікт. Це може призвести до того, що мотивація втратить свою силу, і людина буде відчувати себе непевною або розгубленою в своєму житті. Такі ситуації часто виникають у молодих людей, які тільки формують свої життєві орієнтири і не завжди можуть зрозуміти, що саме для них є важливим (2, 98 с).

Вплив соціальних і культурних факторів на мотивацію і спрямованість
Мотивація і спрямованість особистості не існують у вакуумі. Вони завжди взаємодіють з зовнішнім середовищем — соціальним, культурним, економічним. Саме ці фактори можуть істотно змінювати мотиваційні чинники і коригувати спрямованість людини (3, 67 с).

У певних культурах, де вищу цінність має сім'я або соціальна відповідальність, людина буде мотивована і спрямована на виконання соціальних ролей, дотримання традицій та досягнення соціального статусу через сімейні зв'язки чи професійну діяльність. В інших культурах, де індивідуалізм ставить особисті досягнення на перше місце, люди можуть більше орієнтуватися на самореалізацію, прагнення до особистих цілей, навіть якщо це буде означати конфлікти з традиційними цінностями (4, 121 с).

Іншими словами, мотивація і спрямованість можуть змінюватися в залежності від того, яке соціальне середовище оточує людину і як вона себе у ньому позиціонує (5, 109 с).

Підсумок взаємозв'язку мотивації і спрямованості особистості

Мотивація і спрямованість особистості взаємопов'язані в тому сенсі, що мотивація є рушійною силою, яка змушує людину діяти, а спрямованість —

це те, на що ці зусилля спрямовані. Мотивація допомагає людині усвідомити свої потреби і бажання, а спрямованість надає напрямок для цих прагнень, визначаючи, що саме важливо для особистості в конкретний момент часу. Якщо мотивація є основою, то спрямованість є її практичним втіленням, що забезпечує реальне досягнення цілей.

Залежність професійної та життєвої мотивації від особистісних якостей.

Мотивація є однією з ключових складових, яка визначає поведінку людини, її прагнення до досягнень та самореалізації. Вона не є лише результатом зовнішніх факторів, таких як економічні умови чи соціальні очікування, але й безпосередньо залежить від внутрішніх рис особистості. Особистісні якості, такі як самооцінка, риси характеру, емоційна стабільність, рівень мотивації досягнення, самовизначення та інші фактори, можуть значною мірою впливати на те, як людина ставиться до свого професійного шляху, життя в цілому та особистих прагнень (2, с. 145).

Вплив самооцінки на мотивацію. Самооцінка є одним із основних елементів особистісної структури, який визначає, як людина сприймає себе, свої здібності та можливості. Висока самооцінка часто пов'язана з великою мотивацією досягати значущих цілей, оскільки люди з високою самооцінкою вірять у свої сили і здатні подолати труднощі на шляху до мети. Вони мають більшу готовність до самореалізації та професійного зростання, адже відчують впевненість у власних можливостях (9, с. 53).

З іншого боку, низька самооцінка може значно зменшити рівень мотивації, обмежуючи можливості для професійного розвитку та особистісного зростання. Люди з низьким рівнем самооцінки можуть відчувати невпевненість у собі, що призводить до уникання складних завдань або прийняття рішень. Вони можуть мати труднощі з формулюванням своїх цілей та побудовою професійної траєкторії. Отже, рівень самооцінки є важливим чинником, який визначає, наскільки успішною та мотивованою буде професійна діяльність людини.

Риси характеру та їх вплив на мотивацію. Особистісні риси, такі як відповідальність, наполегливість, емоційна стійкість, комунікабельність, здатність до адаптації та інші, також є важливими чинниками, що впливають на мотиваційну сферу людини. Високий рівень таких рис, як рішучість і впевненість, зазвичай дозволяє людині досягати поставлених цілей, долати труднощі та знаходити шляхи вирішення проблем. Це сприяє розвитку професійної мотивації та стимулює досягнення значущих результатів на роботі (7, с. 98).

Наприклад, відповідальні люди, які орієнтовані на результат і виконання своїх зобов'язань, зазвичай мають сильну професійну мотивацію. Вони

прагнуть не лише до кар'єрного росту, але й до вдосконалення власних навичок, що дає їм можливість реалізувати свої амбіції у професійній сфері. Натомість люди, у яких ці риси розвинені слабше, можуть проявляти меншу мотивацію досягати високих результатів у професії (3, с. 112).

Також важливими є риси, які відповідають за емоційну стійкість. Люди, які мають добре розвинену емоційну інтелігентність, здатні краще справлятися зі стресами, трудними ситуаціями та критикою, що сприяє збереженню мотивації на високому рівні навіть у складних обставинах (6, с. 145).

Вплив мотивації досягнення на професійний розвиток. Мотивація досягнення — це внутрішнє прагнення особистості до реалізації своїх цілей та ідеалів у різних сферах життя. Вона є важливою складовою професійної мотивації, оскільки визначає, наскільки сильно людина прагне досягти високих результатів у своїй діяльності. Особи, з високим рівнем мотивації досягнення, зазвичай є більш цілеспрямованими та готовими інвестувати час і зусилля в досягнення поставлених цілей. Вони часто шукають нові можливості для професійного розвитку, ставлять перед собою амбітні завдання і не бояться труднощів, що виникають на шляху (9, с. 63).

Мотивація досягнення часто супроводжується прагненням до самовдосконалення, розвитку нових навичок, що також є важливим аспектом професійної мотивації. Людина, яка ставить перед собою високі цілі та прагне до їх реалізації, як правило, демонструє високу продуктивність на роботі і є бажаним працівником у будь-якій сфері (2, с. 157).

Мотивація до унікаючих дій: вплив на професійну діяльність

У деяких людей мотивація спрямована не тільки на досягнення цілей, а й на уникнення невдач і помилок. Це явище є результатом певних рис особистості, таких як тривожність, низька самооцінка, страх перед невдачами. Вони можуть ставитися до завдань з обережністю та намагатися уникати ситуацій, де вони могли б зазнати поразки. У професійному житті це може проявлятися в небажанні приймати на себе відповідальність за складні завдання або у страху перед змінами, що перешкоджає росту та розвитку в кар'єрі.

Такий тип мотивації може обмежувати професійне зростання, оскільки люди, орієнтовані на уникання невдач, рідше беруть на себе ініціативу або ризикують у професійних питаннях. Проте, така мотивація може бути корисною в певних ситуаціях, коли потрібно уникати помилок або ризиків, які можуть призвести до серйозних наслідків.

Залежність життєвої мотивації від особистісних якостей. Життєва мотивація також безпосередньо залежить від особистісних рис, оскільки вона визначає,

як людина ставиться до своїх життєвих цілей, міжособистісних стосунків та загального сенсу життя. Люди з позитивним настроєм, високою самооцінкою і рішучістю, як правило, орієнтовані на досягнення своїх життєвих цілей, у той час як особи з низьким рівнем цих якостей можуть відчувати невпевненість та прагнути уникати змін (5, с. 121).

Життєва мотивація тісно пов'язана з соціальною адаптацією та вмінням будувати здорові стосунки з іншими людьми. Люди з хорошими міжособистісними навичками та високою емпатією зазвичай мають сильнішу життєву мотивацію, оскільки можуть підтримувати гармонійні відносини з оточенням, що забезпечує емоційну підтримку та натхнення для досягнення своїх цілей (6, с. 78).

1.3. Роль внутрішньої та зовнішньої мотивації у розвитку особистості. Механізми регуляції поведінки через мотиваційні чинники.

Мотивація є рушійною силою, яка впливає на поведінку та діяльність людини. Вона визначає, чому ми робимо певні вчинки, як обираємо цілі та як досягаємо результатів. Від того, яким чином людина мотивована, залежить не тільки її поведінка в конкретний момент часу, але й загальний процес її розвитку як особистості. Мотивація ділиться на два основних види: внутрішню та зовнішню. Кожен з них має свій вплив на особистісний розвиток, але, як показує практика, найбільш ефективним є поєднання обох (10, с. 68).

Внутрішня мотивація та її вплив на розвиток особистості

Внутрішня мотивація — це той внутрішній поштовх, що спонукає людину діяти, незалежно від зовнішніх обставин. Вона виникає тоді, коли діяльність приносить людині задоволення, радість і відчуття самореалізації. При цьому внутрішня мотивація ґрунтується на власних цінностях, переконаннях та бажаннях особистості. Це мотивація, коли людина діє не з примусу чи через нагороду, а з глибокого внутрішнього прагнення.

Зовсім не обов'язково, щоб діяльність приносила миттєве задоволення або досягнення результатів. Іноді сам процес — навчання, самовдосконалення чи створення чогось нового — є метою, і це робить внутрішню мотивацію особливо сильною. Вона стимулює людину до глибоких змін в особистості, оскільки людина сама вибирає свої цілі і визначає, що для неї важливо (4, с. 56).

Люди, мотивовані внутрішньо, зазвичай більше орієнтовані на розвиток і досягнення власних амбіцій. Вони здатні долати труднощі та невдачі, адже їх діяльність не обмежується тільки зовнішнім успіхом чи винагородою. Внутрішня мотивація допомагає формувати такі важливі якості, як

самодисципліна, рішучість, здатність до саморозвитку та самопізнання (3, с. 112).

Цей вид мотивації є основою для розвитку таких цінностей, як внутрішня гармонія, творча самореалізація, професіоналізм та емоційна задоволеність від досягнень. Людина, яка відчуває внутрішній стимул до діяльності, не обмежується лише досягненням конкретної мети, а зосереджена на процесі і на тому, як цей процес змінює її як особистість (2, с. 99).

Зовнішня мотивація та її роль у розвитку особистості. Зовнішня мотивація, з іншого боку, виникає, коли людина діє через прагнення досягти конкретних винагород або уникнути певних покарань. Це може бути бажання отримати похвалу, фінансову винагороду, просування по кар'єрних сходах або інші соціальні блага. Зовнішня мотивація стимулює поведінку через зовнішні фактори — нагороди, статус, суспільне схвалення чи матеріальні досягнення (7, с. 74).

Зовнішня мотивація може бути дуже ефективною в короткостроковій перспективі, оскільки вона часто призводить до швидкого досягнення результатів. Однак, на довгий термін вона може не підтримувати стабільної мотивації, якщо людина не відчуває внутрішнього задоволення від того, що робить. Наприклад, якщо людина працює лише заради фінансової винагороди, вона може почуватися вигоранням або втратити інтерес до своєї діяльності після того, як досягне матеріальних благ (10, с. 120).

Зовнішня мотивація також має свою роль у розвитку особистості, особливо в контексті соціальних взаємодій та кар'єрного росту. Вона може допомогти людині знайти початковий стимул для досягнення цілей або змусити її долати труднощі на шляху до бажаного результату. Проте важливо, щоб зовнішні стимули не стали єдиним рушієм у діяльності людини. Інакше є ризик, що людина стане зависокою на досягненні матеріальних благ і втратить відчуття глибокої задоволеності від своєї роботи (8, с. 44).

Зовнішня мотивація допомагає людині отримати визнання, публічну похвалу та статус, що може впливати на її самооцінку та соціальні відносини. Вона також стимулює досягнення конкретних цілей, пов'язаних із соціальними та професійними стандартами. Це дозволяє людині адаптуватися до вимог зовнішнього світу та досягати успіху в суспільстві (9, с. 78).

Поєднання внутрішньої та зовнішньої мотивації

Найефективніше працює поєднання обох видів мотивації. Внутрішня мотивація, яка визначає бажання займатися діяльністю заради самого процесу, збагачується зовнішніми стимулами, що можуть доповнювати і підсилювати її. Наприклад, якщо людина любить свою професію і прагне розвиватися в ній, соціальні винагороди (як-от підвищення або визнання)

можуть стати додатковим стимулом для покращення результатів її діяльності (6, с. 103).

З іншого боку, зовнішня мотивація може стимулювати людину до розвитку, якщо вона відповідає її внутрішнім переконанням і цінностям. Коли зовнішні винагороди (наприклад, кар'єрний ріст або престиж) співвідносяться з внутрішніми цілями, вони можуть посилити внутрішній стимул досягати більш високих результатів і сприяти глибокому розвитку особистості (7, с. 92).

Поєднуючи внутрішню і зовнішню мотивацію, людина може досягати найкращих результатів у своїй діяльності, отримуючи не лише зовнішні винагороди, але й глибоке внутрішнє задоволення від досягнення своїх цілей. Це дозволяє зберегти баланс між особистісним розвитком і соціальними очікуваннями, що є важливим аспектом у процесі розвитку будь-якої особистості (5, с. 56).

Механізми регуляції поведінки через мотиваційні чинники

Мотивація є важливим рушієм людської поведінки, і вона активно регулює, спрямовує і підтримує активність людини на різних етапах її життєвого шляху. Однак для того, щоб мотивація реально впливала на поведінку, необхідні певні механізми регуляції, які дозволяють адаптувати її до конкретних умов, змінювати її напрямок та інтенсивність. Механізми мотиваційної регуляції включають в себе різні процеси, що охоплюють і свідомі, і підсвідомі рівні, і вони є не менш важливими, ніж сама мотивація. Ці механізми дозволяють людині досягати своїх цілей, адаптуватися до нових умов, долати труднощі і підтримувати стабільність у поведінці, навіть за складних обставин (12, с. 88).

Когнітивно-оціночний механізм

Один з основних механізмів регуляції мотиваційної поведінки – це когнітивно-оціночний процес, в якому людина постійно оцінює ситуацію, свою здатність досягти мети, наявні ресурси та можливі наслідки своїх дій. Оцінка ситуації визначає, чи буде людина прагнути досягти певної мети, чи відмовиться від неї через недостатність мотивації. Оцінюючи власні сили, людина вирішує, чи є для неї ця мета досяжною, чи варто витратити на неї енергію і час (11, с. 204).

У цьому контексті ключовою є мотиваційна оцінка: людина порівнює вартість і важливість досягнення певної мети із затратами, які вона повинна понести для її досягнення. Якщо результат оцінюється як вартий зусиль, людина буде мотивована діяти, але якщо витрати надто високі або результат не здається достатньо значущим, мотивація може ослабнути або повністю зникнути. Тому здатність правильно оцінити ситуацію і передбачити можливі результати є важливою умовою регуляції поведінки (7, с. 129).

Емоційно-ціннісне сприйняття

Емоційно-ціннісне сприйняття – це ще один важливий механізм, який регулює мотивацію людини. Від того, які емоційні реакції викликає певна ситуація або мета, залежить сила мотивації. Людина схильна ставити своїм цілям вищі пріоритети, якщо ці цілі викликають позитивні емоції, такі як радість, задоволення або відчуття досягнення. Відповідно, негативні емоції, такі як страх, тривога або невпевненість, можуть значно знизити мотивацію (5, с. 65).

Цей механізм особливо важливий в контексті довгострокових цілей, коли важливо не лише досягти мети, а й підтримувати інтерес і внутрішню залученість до процесу протягом тривалого часу. Емоційна значущість мети допомагає підтримувати мотивацію, навіть якщо шлях до її досягнення важкий і потребує значних зусиль. Якщо людина відчуває, що мета є цінною і важливою для неї, то вона буде продовжувати рухатися в напрямку її досягнення, навіть у разі труднощів (6, с. 211).

Регуляція через самооцінку та самоконтроль

Самооцінка і самоконтроль також є важливими механізмами регуляції поведінки. Самооцінка, або оцінка власних можливостей, є інструментом мотиваційної регуляції, оскільки саме через самооцінку людина визначає, на що вона здатна і чи варто їй працювати над досягненням певної мети. Якщо людина відчуває себе компетентною і здатною досягнути результату, вона зазвичай буде більш мотивованою до дії (13, с. 146).

Самоконтроль є процесом, коли людина вчиться контролювати свої імпульси, бажання і почуття, щоб досягти довгострокових цілей. Це механізм, який допомагає зберігати стабільність у мотивації та не дозволяти короткостроковим бажанням зруйнувати досягнення важливих цілей. Наприклад, у ситуаціях, коли людині потрібно відкласти задоволення для досягнення більш вагомих результатів у майбутньому, здатність до самоконтролю стане вирішальною для збереження мотивації і досягнення бажаного результату.

Мотиваційна енергія і витривалість

Мотивація також включає в себе рівень енергії, яку людина готова витратити на досягнення мети, і її витривалість у процесі реалізації цієї мети. Цей механізм регуляції поведінки стає важливим, коли потрібно зберігати активність протягом тривалого часу або коли мета передбачає важкі, виснажливі зусилля. Рівень мотиваційної енергії визначається не лише початковими емоціями або оцінками, але й стійкістю до стресів, здатністю адаптуватися до змін і подолати труднощі (8, с. 151).

Людина може мати високу мотивацію на початку, але якщо немає достатнього рівня витривалості, вона може швидко втратити інтерес до

досягнення мети, коли з'являються перші труднощі або розчарування. Витривалість є важливим фактором, що підтримує мотивацію на довготривалій дистанції і дозволяє подолати труднощі (12, с. 222).

Мотиваційні установки і зони комфортності

Ще одним важливим механізмом регуляції є мотиваційні установки, які визначають, як людина підходить до вирішення проблем і досягнення цілей. Це можуть бути установки на досягнення успіху чи уникнення невдач, а також установки, які пов'язані з тим, наскільки комфортно людині діяти в певних умовах. Наприклад, деякі люди мають схильність уникати змін і нових викликів, бо бояться невдач або некомфортних ситуацій. Вони здебільшого працюють у межах своєї зони комфорту, не прагнучи виходити за межі знайомого (6, с. 98).

У той же час, ті, хто готовий діяти поза зоною комфорту, зазвичай досягають більш значних результатів, оскільки не бояться брати на себе ризики і долати труднощі. Зміна мотиваційних установок на більш відкриті та гнучкі дозволяє людині здійснювати нові досягнення, оскільки вона не обмежена лише зручними, але обмеженими шляхами (7, с. 312).

1.4. Вплив освітнього та професійного середовища на спрямованість особистості

Спрямованість особистості є динамічним аспектом психічного життя людини, який постійно формується під впливом різних факторів. Одними з основних факторів, що впливають на спрямованість людини, є освітнє та професійне середовище, в якому вона перебуває (10, с. 45).

Це середовище не лише надає людині необхідні знання та навички, а й впливає на її мотиваційні установки, цінності та погляди на світ.

Освітнє та професійне середовище сприяють формуванню спрямованості особистості через різноманітні соціалізаційні процеси, розвиток професійних навичок, а також через взаємодію з людьми, які можуть стати для індивіда моделями для наслідування чи прикладами для порівняння. Ці фактори допомагають людині зрозуміти, ким вона є, які її прагнення, а також чого вона хоче досягти в житті. (13, с. 215)

Вплив освітнього середовища

Освітнє середовище – це одна з найважливіших складових формування особистості, оскільки саме в ньому молоді люди отримують не лише знання, але й формують своє бачення світу, ціннісні орієнтації та професійні інтереси. У навчальному процесі студенти стикаються з різними точками

зору, підходами до розв'язання проблем і, що не менш важливо, з людьми, які можуть впливати на їхнє світобачення (5, с. 130).

Освітнє середовище може бути як сприятливим, так і обмежуючим фактором у розвитку спрямованості особистості. З одного боку, відкриті для індивіда можливості для самовираження, інтелектуального розвитку та креативної діяльності стимулюють його внутрішню мотивацію і прагнення до самореалізації. Це допомагає студентам формувати та коригувати свої життєві цілі, професійні орієнтації, а також визначати, які цінності вони будуть розвивати (3, с. 98).

З іншого боку, надмірно стандартизоване і обмежене середовище, яке не дає можливості для виявлення індивідуальних особливостей та здібностей, може призводити до стресу, розчарувань і навіть до втрати інтересу до професії чи напрямку навчання. Особливо це стосується тих, хто не знаходить відгуку в наданих навчальних програмах або стикається з відсутністю підтримки у пошуках особистісної самореалізації (7, с. 88).

Роль професійного середовища

Професійне середовище визначає не лише професійні навички людини, а й її ставлення до роботи, професії та інших людей. Від того, як людина сприймає своє місце в професійному середовищі, залежить її поведінка, мотивація, прагнення до вдосконалення та розвитку (8, с. 213).

Процес адаптації до професійного середовища має велике значення для формування спрямованості особистості. Коли молода людина тільки входить у професійну діяльність, вона стикається з необхідністю виконувати завдання, які можуть бути як приємними, так і складними. Важливо, чи підтримує професійне середовище її на початку шляху: чи є наставники, чи є можливості для розвитку, чи стимулюється її бажання досягати нових вершин (6, с. 141).

Якщо професійне середовище є позитивним, з можливістю для кар'єрного зростання, визнання досягнень та реалізації професійного потенціалу, то воно сприяє формуванню орієнтації на успіх, досягнення високих результатів і прагнення до самовдосконалення. Це також допомагає молодій людині побачити свою роль у суспільстві та знайти шляхи для досягнення своїх життєвих цілей (13, с. 225).

У той же час, незадоволене професійне середовище, де домінують негативні фактори – низька заробітна плата, погані умови праці, відсутність перспектив – може спричинити демотивацію, зниження інтересу до роботи і навіть сприяти перенаправленню життєвих цілей і цінностей. Якщо ж молоді люди не отримують підтримки або заохочення за свою працю, це може привести до

відчуття марності зусиль і втрати інтересу до професійного розвитку (12, с. 319).

Взаємодія освітнього та професійного середовища

Справжній вплив на спрямованість особистості має не тільки кожне середовище окремо, але й їх взаємодія. Те, як освітнє середовище готує людину до вступу в професійне, визначає, чи буде вона успішно адаптуватися, чи знайде свою нішу в професії, чи буде здатна досягати поставлених цілей (10, с. 155).

Можливість інтеграції знань та навичок, отриманих в освіті, з практичним досвідом, який дає професійне середовище, сприяє розвитку особистості, допомагає формувати чітке уявлення про кар'єрні перспективи та життєві цілі (7, с. 201).

Тому важливо, щоб між освітнім і професійним середовищем існувала тісна взаємодія. Освітні програми мають враховувати потреби ринку праці, а професійне середовище повинно бути готовим прийняти молодих фахівців, які мають знання та навички, потрібні для успішної кар'єри (5, с. 167).

Висновок до першого розділу

У першому розділі дипломної роботи розглянуті ключові аспекти мотивації та спрямованості особистості, які є важливими складовими психічної діяльності молодих людей. Мотивація, як внутрішній стимул до дії, є важливим рушієм поведінки, тоді як спрямованість особистості визначає напрямок, у якому людина рухається, і в якому контексті відбувається її діяльність. Обидва ці поняття тісно пов'язані між собою, взаємодіючи таким чином, що мотивація визначає, чому людина діє, а спрямованість — в якому напрямку ця дія буде реалізована.

У розділі було розглянуто основні теорії мотивації, такі як психоаналіз, когнітивний підхід та гуманістична психологія, що дозволяють краще зрозуміти різні підходи до пояснення мотиваційних процесів. Різноманіття підходів до мотивації вказує на багатогранність цього феномену, що важливо для розуміння його впливу на життєвий вибір і поведінку людини.

Аналіз спрямованості особистості допоміг визначити, що ця характеристика є результатом взаємодії мотиваційних імпульсів і ціннісних орієнтацій людини. Спрямованість має різні компоненти — від моральних і соціальних установок до інтелектуальних і емоційних орієнтацій, що утворюють цілісну картину поведінки особистості.

Взаємозв'язок між мотивацією і спрямованістю особистості є ключовим у розумінні, як людина приймає рішення і обирає свої життєві орієнтири.

Мотивація є рушійною силою, що формує внутрішні бажання й потреби, тоді як спрямованість — це конкретний напрямок, у якому ці бажання реалізуються. Усі ці аспекти взаємодіють на рівні особистісного розвитку, особливо у молодому віці, коли людина лише починає формувати свою систему цінностей і життєвих орієнтирів.

Отже, мотивація та спрямованість є невід'ємними елементами, що формують поведінку молодих людей, і їхня взаємодія має суттєве значення для розуміння процесів вибору життєвих шляхів, професійних орієнтацій та особистісного розвитку.

Було розглянуто різноманітні чинники, які впливають на мотивацію та спрямованість особистості молодих людей, а саме вікові, соціальні, особистісні, гендерні та культурні особливості, а також залежність професійної та життєвої мотивації від особистісних рис.

Однією з ключових тем, що підкреслюється в цьому розділі, є вікові особливості мотивації. У молодому віці мотиваційні орієнтації часто визначаються прагненням до самореалізації та досягнення особистих цілей, що безпосередньо пов'язано з процесом становлення особистості. У той же час, соціальні та особистісні чинники, зокрема родина, освіта, оточення, а також особисті якості, такі як рівень самооцінки та емоційна стабільність, суттєво впливають на мотиваційну сферу і сприяють формуванню напрямків розвитку.

Окремо варто зазначити, що мотивація професійного та життєвого розвитку безпосередньо залежить від таких особистісних якостей, як самооцінка, риси характеру, мотивація досягнення та здатність адаптуватися до змін. Особи з високою самооцінкою та розвитими рисами характеру, як правило, демонструють більшу мотивацію до досягнення своїх цілей у професійному житті, що, в свою чергу, сприяє їх кар'єрному росту і самореалізації.

Отже, вікові, соціальні, особистісні, гендерні та культурні чинники взаємодіють і впливають на мотиваційну сферу молодих людей, а особистісні якості визначають рівень і спрямованість професійної та життєвої мотивації. Ці фактори відіграють важливу роль у формуванні не тільки мотиваційних установок, а й стратегії досягнення життєвих цілей і самореалізації молодих людей.

Було розглянуто різноманітні аспекти мотивації, її види, вплив на формування цінностей і цілей, а також роль внутрішніх і зовнішніх мотиваційних чинників у розвитку особистості. Висвітлено важливість розуміння мотивації для забезпечення продуктивного розвитку людини в різних сферах її діяльності.

1. Види мотивації відіграють ключову роль у визначенні цінностей і цілей особистості. Внутрішня мотивація, що виникає з глибини особистих переконань і бажань, сприяє більш стійкому та тривалому прагненню до досягнення результатів. Зовнішня мотивація, що виникає через вплив зовнішніх чинників (наприклад, матеріальна винагорода або соціальний статус), може мати короткостроковий ефект, але, при належному управлінні, також підтримує досягнення конкретних цілей. Важливим є баланс між цими двома типами мотивації, оскільки їхній взаємодоповнюючий характер забезпечує гармонійний розвиток особистості.
2. Роль внутрішньої та зовнішньої мотивації у розвитку особистості є надзвичайно значущою. Внутрішня мотивація є тим джерелом сили, яке дозволяє людині долати труднощі на шляху до своїх цілей, при цьому внутрішня мотивація забезпечує більш глибоке задоволення від досягнень, а зовнішня – створює конкретні стимули для руху вперед. Саме правильне поєднання цих двох чинників забезпечує не лише успіх у професійній діяльності, але й гармонію у особистому житті.
3. Механізми регуляції поведінки через мотиваційні чинники свідчать про те, що мотивація здійснює регулювання через певні механізми, такі як саморегуляція, стимулювання досягнення конкретних цілей, а також через позитивні та негативні підкріплення. Завдяки мотиваційним чинникам можна змінювати поведінкові патерни, адаптувати їх до реальних обставин і досягати бажаних результатів.
4. Вплив освітнього та професійного середовища на спрямованість особистості визначається через взаємодію людини з зовнішнім світом, де освіта надає базові знання, а професійне середовище забезпечує умови для самореалізації та досягнення кар'єрних цілей. Тісна взаємодія між освітнім і професійним середовищем створює умови для оптимального розвитку особистості, що дозволяє людині не лише знайти своє місце у світі, а й досягти високих результатів у своїй професійній діяльності.

РОЗДІЛ 2. Методичне забезпечення емпіричного дослідження.

2.1. Характеристика методів дослідження

У процесі дослідження було використано кілька методів, які допомогли глибше зрозуміти мотивацію та спрямованість особистості у молоді. Поєднання якісних і кількісних підходів дозволило отримати об'єктивну картину й врахувати як теоретичні напрацювання, так і реальний стан справ серед респондентів.

Аналіз наукової літератури

Першим кроком було вивчення сучасних наукових підходів до мотивації особистості. Для цього розглянуто праці українських і зарубіжних авторів, які досліджують питання внутрішньої та зовнішньої мотивації, впливу соціального середовища та особистісного розвитку. Такий аналіз дозволив виділити ключові фактори, що формують життєві орієнтири молоді, та обрати найбільш релевантні методики для подальшого дослідження.

Анкетування

Для збору емпіричних даних було створено анкету в Google Forms, яка містила питання щодо рівня мотивації, життєвих і професійних цілей, а також впливу соціального середовища на їхню спрямованість. Респонденти відповідали на запитання, що стосувалися їхніх пріоритетів, джерел натхнення та бар'єрів, з якими вони стикаються. Такий формат дозволив не лише отримати кількісні дані, а й зрозуміти загальні тенденції у молодіжному середовищі.

Психологічне тестування

Щоб доповнити результати анкетування й отримати більш об'єктивні показники мотивації, були використані дві психологічні методики:

Тест мотивації до досягнень Г. Хекхаузена – допоміг оцінити рівень прагнення до успіху серед молоді та схильність до уникнення невдач. Це дало змогу розділити респондентів на групи залежно від їхнього внутрішнього налаштування: орієнтації на досягнення чи уникнення ризиків.

Тест мотиваційних установок В. Милмана – дозволив визначити домінуючі установки особистості у сфері діяльності, спілкування та самореалізації. Це допомогло зрозуміти, що є визначальним у поведінці молодих людей: прагнення до самореалізації, соціального схвалення чи конкретних матеріальних досягнень.

2.2 Характеристика вибірки та організації дослідження

Для проведення емпіричного дослідження було обрано вибірку з 150 респондентів віком від 18 до 25 років. Ця вікова група була обрана, оскільки саме в цей період відбувається активне формування мотиваційних орієнтацій, життєвих цілей та професійних прагнень, що є важливими етапами в розвитку молоді людини.

У вибірці були представлені студенти вищих навчальних закладів і молоді спеціалісти, які лише починають свою кар'єру. Такий підхід дозволив отримати різноманітні дані про мотиваційні орієнтації на етапах навчання та початку професійної діяльності. Вибірка була збалансована за гендером, що дозволило порівняти вплив мотиваційних чинників на мотиваційну сферу за гендерною ознакою. Усі респонденти були обрані випадковим чином, із використанням принципу досягнення репрезентативності, що забезпечило об'єктивність та надійність результатів. Усі учасники дали добровільну згоду на участь у дослідженні, ознайомившись із його метою, умовами та етичними аспектами.

Теоретична основа дослідження

Емпіричне дослідження базується на класичних та сучасних теоріях мотивації, які пояснюють формування та розвиток мотиваційних орієнтацій особистості. Основними теоретичними підходами є:

Теорія мотивації досягнень (McClelland, 1961) – пояснює, як прагнення до успіху впливає на поведінку людини та її професійні орієнтації.

Теорія самовизначення (Deci & Ryan, 1985) – розглядає внутрішню та зовнішню мотивацію, підкреслюючи важливість автономії та компетентності в мотиваційній сфері.

Теорія очікувань (Vroom, 1964) – пояснює, як очікування людини щодо результатів її дій впливають на рівень мотивації.

Теорія соціального навчання (Bandura, 1977) – акцентує увагу на впливі соціального оточення (родини, друзів, освітнього середовища) на формування мотиваційних установок.

Факторно-аналітичні дослідження мотиваційної сфери особистості (Neskausen, 1991) – вивчають ключові мотиваційні чинники та їх взаємозв'язки.

Ці теоретичні підходи стали основою для формування методики дослідження та аналізу отриманих результатів.

Проводження дослідження

Дослідження було проведено в два етапи: етап збору даних та етап обробки й аналізу результатів.

1. Етап збору даних

На цьому етапі респонденти заповнили анкети та пройшли тестування мотиваційних орієнтацій. Збір даних здійснювався онлайн через платформу Google Форми, що дозволило залучити респондентів з широкої географічної аудиторії та забезпечити комфорт і анонімність учасників.

- Анкетування: Анкети містили як закриті, так і відкриті питання, що дозволило глибше вивчити мотиваційні установки молодих людей. Питання були спрямовані на визначення основних життєвих цілей респондентів, їх мотиваційних орієнтацій (внутрішня чи зовнішня мотивація), а також на вивчення впливу соціальних факторів (сім'я, друзі, навчальне середовище) на їх мотивацію.
- Тестування мотиваційних орієнтацій: Для оцінки рівня мотивації досягнень та мотиваційних установок учасники проходили стандартизовані тести — Тест мотивації до досягнень (ТМД) та Тест мотиваційних установок (ТМО). Тестування проводилося онлайн через Google Форми, і кожен респондент отримав чіткі інструкції для проходження тестів.

2. Етап обробки та аналізу результатів

Після збору даних на платформі Google Форми, отримана інформація була експортована в програму для статистичного аналізу SPSS. За допомогою цього програмного забезпечення було проведено кореляційний та факторний аналіз.

- Кореляційний аналіз: Використовувався для виявлення взаємозв'язків між мотиваційними чинниками та спрямованістю особистості, що допомогло з'ясувати, як різні аспекти мотивації впливають на життєві орієнтації молодих людей.
- Факторний аналіз: Проводився для визначення основних факторів, що впливають на мотиваційну сферу особистості, що дозволило виявити найбільш значущі чинники, які визначають вибір життєвих цілей і професійних орієнтацій.

Результати аналізу були детально розглянуті для виявлення суттєвих відмінностей у мотиваційних установках серед різних підгруп респондентів, зокрема, за віковими, гендерними та соціальними характеристиками.

Особливості проведення дослідження

Дослідження проводилось з дотриманням всіх етичних норм. Зокрема, було забезпечено анонімність респондентів та добровільну участь. Усі учасники були проінформовані про мету дослідження та мали можливість відмовитися від участі без наслідків. Процес збору даних був організований і координований для запобігання будь-яким помилкам або упередженим результатам. Використання онлайн-форм дозволило спростити процес збору даних, зробивши його доступнішим і зручнішим для респондентів.

РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ МОТИВАЦІЇ ТА СПРЯМОВАНOSTІ ОСОБИСТОСТІ У МОЛОДИХ ЛЮДЕЙ

3.1. Організація та методи дослідження

Мета та завдання дослідження

Метою емпіричного дослідження є аналіз впливу мотиваційних чинників на спрямованість особистості молодих людей.

Завдання дослідження:

1. Ідентифікація основних типів мотивації у молоді.
2. Встановлення зв'язку між типом мотивації та життєвими орієнтаціями.
3. Аналіз ролі соціальних і професійних чинників у формуванні мотиваційної сфери.
4. Вивчення вікових та гендерних особливостей мотивації.

Методи дослідження

У дослідженні використано комбінований підхід: анкетування та психометричне тестування.

1. Анкетування. Анкета містила 25 запитань (18 закритих, 7 відкритих), спрямованих на оцінку:

- життєвих цілей;
- типу мотивації (внутрішня/зовнішня);
- професійних прагнень;
- соціального впливу (родина, коло спілкування);
- життєвих цінностей.

2. Психологічне тестування. Використано два стандартизовані інструменти:

- Тест мотивації до досягнень (ТМД) – визначає рівень амбіцій, прагнення до успіху, домінуючий тип мотивації.
- Тест мотиваційних установок (ТМО) – оцінює пріоритетні цінності: успіх, самореалізація, статус, матеріальний добробут.

Обидва тести були реалізовані в Google Формі. Надійність інструментів перевірено через пілотне опитування.

3.2. Вибірка та процедура дослідження

Опис вибірки

У дослідженні взяли участь 150 респондентів віком від 18 до 25 років.

Характеристика вибірки:

Категорія	Кількість осіб	%
Студенти	85	56.7%
Молоді спеціалісти	65	43.3%
Чоловіки	76	50.7%
Жінки	74	49.3%
Вік 18–22	92	61.3%
Вік 23–25	58	38.7%

Примітка: добір здійснено випадковим чином із врахуванням репрезентативності. Усі учасники дали добровільну згоду.

Етапи дослідження

1. Збір даних (2 тижні): анкети та тести проходили онлайн.
2. Обробка даних: використано SPSS. Аналіз включав:

кореляційний аналіз (r Пірсона);

факторний аналіз (метод головних компонент).

Етичні аспекти.

Забезпечено:

- конфіденційність;
- добровільність участі;
- право на відмову;
- ознайомлення з цілями дослідження.

3.3. Аналіз та інтерпретація отриманих результатів

Загальні результати дослідження

Аналіз зібраних даних дозволив виявити специфіку мотиваційної сфери молодих людей, залежно від типу мотивації, віку, соціального оточення та гендеру. Було виявлено виразну тенденцію до домінування внутрішньої

мотивації, що супроводжується спрямованістю на самореалізацію та особистісний розвиток.

Кореляційний аналіз

Кореляційний аналіз (r Пірсона) показав наявність статистично значущих зв'язків між основними змінними. Дані подано в таблиці:

Таблиця 1. Кореляційні зв'язки між основними змінними (n = 150)

Змінна 1	Змінна 2	r	p	Інтерпретація
Внутрішня мотивація	Спрямованість на досягнення	0.67	< 0.01	Сильний позитивний зв'язок
Зовнішня мотивація	Спрямованість на досягнення	0.22	< 0.05	Слабкий позитивний зв'язок
Внутрішня мотивація	Самореалізація	0.74	< 0.01	Сильний позитивний зв'язок
Зовнішня мотивація	Матеріальна орієнтація	0.61	< 0.01	Сильний позитивний зв'язок
Мотивація до досягнень	Професійні цілі	0.58	< 0.01	Помірний позитивний зв'язок

Факторний аналіз

Застосування методу головних компонент дозволило виділити три основні фактори, що визначають мотиваційну структуру:

Таблиця 2. Основні фактори мотиваційної сфери

Назва фактора	Компоненти	Частка дисперсії (%)
Внутрішня мотивація	Самореалізація, розвиток, амбіції	38.4%
Зовнішня мотивація	Схвалення, статус, фінансові стимули	26.9%
Соціальний вплив	Родина, друзі, соціальне середовище	18.2%

Інтерпретація:

- Фактор 1 (внутрішня мотивація) має найбільшу вагу й визначає цілісну спрямованість особистості на самозростання.

- Фактор 2 вказує на залежність від зовнішніх оцінок, зокрема у професійній діяльності.
- Фактор 3 показує ситуативний вплив оточення.

Аналіз вікових і гендерних особливостей

Таблиця 3. Рівні мотивації за віковими групами

Вікова група	Внутрішня мотивація	Зовнішня мотивація
18–22 роки	Висока	Середня
23–25 років	Дуже висока	Помірна

Інтерпретація:

- Молодші респонденти більше орієнтуються на освіту, соціальну взаємодію.
- Старші — на професійне становлення та автономію.

Гендерні особливості:

- Жінки вище оцінюють важливість соціальної гармонії, балансу між роботою і життям.
- Чоловіки частіше демонструють зовнішню мотивацію, орієнтовану на досягнення та статус.

Таблиця 4. Загальні результати дослідження мотиваційних орієнтацій молоді (n = 150)

№	Змінна	Середнє значення (M)	Стандартне відхилення (SD)	r з життєвою спрямованістю	p-значення	Інтерпретація
1	Внутрішня мотивація	4.21	0.63	0.67	< 0.01	Сильний позитивний зв'язок
2	Зовнішня мотивація	3.08	0.81	0.22	< 0.05	Слабкий позитивний зв'язок
3	Мотивація до досягнень	4.10	0.75	0.58	< 0.01	Помірний позитивний зв'язок
4	Орієнтація на самореалізацію	4.35	0.58	0.74	< 0.01	Сильний позитивний зв'язок

№	Змінна	Середнє значення (M)	Стандартне відхилення (SD)	r з життєвою спрямованістю	p-значення	Інтерпретація
5	Орієнтація на соціальне схвалення	3.22	0.67	0.19	> 0.05	Незначущий зв'язок
6	Матеріальна орієнтація	3.47	0.71	0.61	< 0.01	Сильний позитивний зв'язок
7	Вплив соціального оточення	3.90	0.64	0.38	< 0.01	Помірний зв'язок
8	Освітня мотивація (18–22 років)	4.42	0.54	0.51	< 0.01	Помірний зв'язок у молодшій групі
9	Професійна мотивація (23–25 років)	4.28	0.60	0.65	< 0.01	Сильний зв'язок у старшій групі

1. Внутрішня мотивація – головний фактор, що визначає спрямованість молоді.
2. Зовнішні стимули (гроші, визнання) мають другорядне значення.
3. Існує позитивна кореляція між мотивацією до досягнень та наявністю чітких професійних цілей.
4. З віком пріоритети зміщуються з освітніх до професійних орієнтирів.
5. Гендерно-рольові очікування також впливають на мотиваційну структуру.

Висновки до розділу 3

У результаті проведеного емпіричного дослідження мотиваційної сфери молодих людей було отримано низку важливих висновків:

1. Мотивація є ключовим чинником, що впливає на життєві орієнтації та професійні цілі молодих людей. Результати показали, що внутрішня мотивація, зокрема орієнтація на самореалізацію та особистісний розвиток,

має найбільший вплив на формування життєвих цілей респондентів.

Зовнішня мотивація, хоча й важлива, займає менш значущу роль, порівняно з внутрішніми чинниками.

2. Вікові особливості мотивації. Молоді люди віком 18-22 роки більше орієнтовані на освітні досягнення та соціальну інтеграцію, тоді як респонденти старшого віку (23-25 років) зосереджуються на професійних цілях і кар'єрному розвитку. Це свідчить про зміщення пріоритетів мотивації з освітніх досягнень до прагнення до професійного зростання з віком.

3. Гендерні відмінності. Виявлено, що жінки більше орієнтовані на баланс між особистим життям і кар'єрою, в той час як чоловіки більше схильються до матеріальних стимулів та професійних досягнень. Це вказує на різні підходи до мотивації в залежності від гендерних характеристик.

4. Кореляція між мотивацією та спрямованістю особистості. Внутрішня мотивація виявилась найбільш тісно пов'язаною зі спрямованістю на досягнення особистих та професійних цілей, що свідчить про високий рівень цілеспрямованості серед респондентів, котрі мають сильну внутрішню мотивацію.

5. Інтерпретація результатів дозволяє підтвердити важливість розуміння різних мотиваційних чинників для розвитку професійних програм та освітніх стратегій. Врахування вікових, гендерних та соціальних чинників допоможе краще адаптувати підходи до формування цінностей і цілей у молоді, а також покращить ефективність програми професійного розвитку.

ВИСНОВОК

Проведене дослідження в межах дипломної роботи «Зв'язок мотивації та спрямованості особистості у молодих людей» дозволяє зробити кілька важливих висновків, що стосуються як теоретичних аспектів мотиваційної психології, так і практичного застосування отриманих результатів.

1. Мотивація як основний рушійний механізм розвитку особистості. Мотивація є ключовим чинником, що визначає спрямованість особистості та її життєві орієнтації. Від її рівня та характеру залежить, як молоді люди формують свої цілі, які пріоритети встановлюють у різних сферах життя. Внутрішня мотивація, пов'язана з потребою у самореалізації, особистісному розвитку та досягненні внутрішніх цілей, має більший вплив на формування життєвих орієнтацій молодих людей, ніж зовнішня мотивація, яка зосереджена на матеріальних досягненнях чи соціальному схваленні.
2. Важливість внутрішньої мотивації у формуванні життєвих цілей. Виявлено, що молоді люди, які мають високу внутрішню мотивацію, схильні до постановки більш амбіційних і стійких цілей. Вони орієнтуються на досягнення власних особистих прагнень, зокрема, самореалізацію та професійний розвиток. Такі особистості більш готові до подолання труднощів, оскільки їх мотивація ґрунтується на внутрішньому бажанні досягти конкретного результату, а не на зовнішньому тиску чи схваленні.
3. Зовнішня мотивація: обмежений вплив на довгострокові орієнтації. Зовнішні чинники мотивації (матеріальні стимули, соціальні схвалення) мають більш тимчасовий характер і часто не здатні забезпечити стабільність у мотиваційних установках на довгострокову перспективу. Вони можуть сприяти короткочасному досягненню цілей, але не забезпечують глибокого внутрішнього задоволення від процесу та результату діяльності, що є важливим для стійких життєвих орієнтацій.
4. Вікові особливості мотивації та спрямованості. Важливою знахідкою стало виявлення вікових відмінностей у мотиваційних орієнтаціях молодих людей. Молода вікова група (18-22 роки) найбільше орієнтована на соціальну інтеграцію та отримання освіти, тоді як старша вікова група (23-25 років) вже більше фокусується на професійному розвитку та кар'єрному зростанні. Цей факт підкреслює динамічність мотиваційних процесів, що змінюються разом з розвитком особистості та її життєвими етапами.
5. Гендерні особливості мотивації. Гендерні відмінності також відіграють важливу роль у формуванні мотиваційних орієнтацій. Чоловіки, як правило, більш орієнтовані на досягнення матеріальних і професійних результатів, що часто є важливою частиною їхньої мотивації, а жінки

- схильні більш приділяти увагу збалансованому поєднанню особистого життя і кар'єри. Це свідчить про різні соціальні та культурні очікування, які впливають на мотиваційну сферу молодих людей.
6. Зв'язок мотивації та спрямованості особистості. Дослідження підтвердило гіпотезу, що між мотивацією та спрямованістю особистості існує тісний взаємозв'язок. Молоді люди, які мають внутрішню мотивацію, більш схильні до стійких та чітко визначених життєвих цілей. Це свідчить про те, що мотивація не тільки визначає поведінку, але й сприяє формуванню світогляду та життєвих орієнтацій. Більше того, мотивація допомагає особистості адаптуватися до змін навколишнього середовища, ставати більш гнучкою та готовою до нових викликів.
 7. Практична значущість дослідження для психологічної роботи. Результати дослідження можуть бути використані для розробки психологічних програм, орієнтованих на підтримку розвитку мотивації молоді. Це особливо актуально для навчальних закладів та професійних тренінгів, де важливо не тільки формувати професійні навички, але й підтримувати внутрішню мотивацію, самореалізацію та інші аспекти розвитку особистості. Такі програми мають включати методи підтримки внутрішніх мотивів молоді, допомагати молодим людям формулювати чіткі цілі та надавати підтримку в процесі їх досягнення.
 8. Перспективи подальших досліджень. Під час роботи над дипломною роботою було виявлено кілька аспектів мотивації, які потребують подальшого дослідження. Це, зокрема, вплив сучасних медіа та соціальних мереж на формування мотиваційних орієнтацій молоді, а також дослідження міжкультурних відмінностей у мотиваційних процесах. Зважаючи на швидкий розвиток цифрових технологій та глобалізацію, ці питання набувають все більшої актуальності.

Таким чином, дослідження дозволяє глибше зрозуміти мотиваційну сферу молодих людей, її залежність від вікових, гендерних, соціальних та культурних факторів. Результати роботи можуть бути корисними для розробки ефективних психологічних практик і програм, спрямованих на підтримку особистісного розвитку молоді, допомагаючи їй формувати здорові мотиваційні орієнтації для досягнення успіху в різних сферах життя.

На основі виконання поставлених завдань отримано такі результати:

Ідентифіковано основні типи мотивації молоді.

Аналіз відповідей показав, що серед молодих людей домінує внутрішня мотивація, орієнтована на самореалізацію, розвиток та досягнення особистісних цілей. Водночас зовнішня мотивація (визнання, фінанси, статус) має другорядне значення, хоча теж присутня у мотиваційній структурі.

Встановлено зв'язок між типом мотивації та життєвими орієнтаціями. Кореляційний аналіз виявив сильний позитивний зв'язок між внутрішньою мотивацією та спрямованістю на досягнення, самореалізацію, освітні й професійні цілі ($r = 0.67-0.74$). Зовнішня мотивація більшою мірою асоціюється з матеріальними пріоритетами та соціальним схваленням ($r = 0.61$).

Проаналізовано роль соціальних і професійних чинників у формуванні мотиваційної сфери.

Встановлено, що професійна орієнтація, рівень освіченості, вплив соціального середовища (родина, друзі) значною мірою впливають на тип мотивації. Зокрема, професійна мотивація посилюється у старшій віковій групі (23–25 років), що свідчить про розвиток прагнення до кар'єрної реалізації.

Вивчено вікові та гендерні особливості мотивації.

Результати показали, що:

Молодші учасники (18–22 роки) більше орієнтовані на освіту, соціальні зв'язки, розвиток навичок.

Старші (23–25 років) демонструють вищу мотивацію до професійного успіху, автономії та стабільності.

Жінки частіше зазначають важливість балансу між особистим і професійним, гармонії у стосунках.

Чоловіки частіше виявляють зовнішню мотивацію, пов'язану з досягненням статусу та матеріальних благ.

Список використаних джерел:

1. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2017). *Self-Determination Theory: Basic Psychological Needs in Motivation, Development, and Wellness*. New York: Guilford Press.
2. Cerasoli, C. P., Nicklin, J. M., & Ford, M. T. (2014). Intrinsic motivation and extrinsic incentives jointly predict performance: A 40-year meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 140(4), 980–1008.
3. Heckhausen, J., & Heckhausen, H. (2018). *Motivation and Action*. Springer.
4. Маслоу, А. (1999). Мотивація і особистість. Київ: Основи.
5. Harackiewicz, J. M., Canning, E. A., Tibbetts, Y., Giffen, C. J., Blair, S. S., Rouse, D. I., & Hyde, J. S. (2014). Closing the social class achievement gap for first-generation students in undergraduate biology. *Journal of Educational Psychology*, 106(2), 375–389.
6. Рибер, Х. (2007). Теорія мотивації в соціальній психології. Київ: Вища школа.
7. Річардс, Л. (2006). Соціальна психологія: Теорії та дослідження. Київ: Либідь.
8. Шахов, О. В. (2009). Мотивація як основа психології. Харків: Каравела.
9. Клейн, С. (2010). Вплив соціальних факторів на мотивацію. Київ: КМ Академія.
10. Декі, Е. Л. & Райан, Р. М. (2002). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
11. Deci, E. L., Vallerand, R. J., & Ryan, R. M. (2007). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. In *Handbook of motivation and self-regulation* (pp. 361-377). New York: Guilford Press.
12. Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. *American Psychologist*, 55(1), 68-78.
13. Грінберг, Л. С. (2010). Основи психології. Київ: Генеза.
14. Гуджино, Т. (2008). Психологія мотивації в професійній діяльності. Київ:

Анотація

Дипломна робота присвячена вивченню впливу мотиваційних чинників на спрямованість особистості молодих людей віком від 18 до 25 років. Основна мета дослідження — аналіз основних типів мотивації, їх зв'язку з життєвими орієнтаціями та впливу соціальних і професійних чинників на мотиваційну сферу молоді.

У роботі застосовано комбінований підхід: анкетування та психометричне тестування. Для збору даних використовувалися анкети з закритими та відкритими запитаннями, а також два стандартизовані тести: Тест мотивації до досягнень (ТМД) та Тест мотиваційних установок (ТМО). У дослідженні взяли участь 150 респондентів — студенти та молоді спеціалісти.

Обробка результатів здійснювалась за допомогою програмного забезпечення SPSS, що дозволило провести кореляційний (r Пірсона) та факторний аналіз. Виявлено сильний позитивний зв'язок між внутрішньою мотивацією та орієнтацією на самореалізацію ($r = 0.74$), а також між зовнішньою мотивацією та матеріальною орієнтацією ($r = 0.61$).

Основні результати свідчать про домінування внутрішньої мотивації серед молоді, що зумовлено орієнтацією на особистісний розвиток та професійне становлення. Виявлено відмінності між віковими групами та гендерними категоріями: молодші респонденти демонструють більшу освітню мотивацію, тоді як старші орієнтуються на професійний розвиток.

Отримані результати можуть бути використані при розробці програм мотиваційного розвитку молоді у навчальних закладах та на робочих місцях, а також для подальших досліджень у сфері соціальної та мотиваційної психології.

Annotation

The diploma thesis is devoted to studying the influence of motivational factors on the personality orientation of young people aged 18 to 25. The main goal of the study is to analyze the main types of motivation, their connection with life orientations, and the influence of social and professional factors on the motivational sphere of youth.

The study used a combined approach: questionnaires and psychometric testing. The data collection included questionnaires with both closed and open questions, as well as two standardized tests: the Achievement Motivation Test (AMT) and the Motivational Attitudes Test (MAT). A total of 150 respondents participated in the study, including students and young specialists.

The data was processed using SPSS software, which made it possible to conduct correlation (Pearson's r) and factor analysis. A strong positive correlation was found between intrinsic motivation and self-realization orientation ($r = 0.74$), as well as between extrinsic motivation and material orientation ($r = 0.61$).

The main findings indicate the predominance of intrinsic motivation among young people, driven by a focus on personal development and professional growth. Differences were identified between age groups and gender categories: younger respondents show higher educational motivation, while older ones focus more on professional development.

The results can be used in developing motivational development programs for youth in educational institutions and workplaces, as well as for further research in the field of social and motivational psychology.